

PRESSENS STILLING I DAG.

Vi erfarer fra Stockholm at flere av våre artikler i sommeren blitt betegnede som "ukloke" av forskjellige representanter for norske myndigheter i Sverige. Vi er takknemlige for opplysningen og imøteser med forventning en nærmere begrunnelse for hva det "ukloke" består i.

I påvente av denne begrunnelse vil vi med noen ord redde jure for vårt syn på den frie presses oppgave i dag. Det er klart at den til en viss grad avviker fra pressens oppgaver i et fritt land i freds tid, ikke når det gjelder nyhetsformidlingen - for der er rettesnoeren alltid å bringe en vederheftig og objektiv orientering som mulig - men når det gjelder den alminnelige politiske debatt. I freds tid skal en hver som har noe å føre med få anledning til å komme fram med det. I et levedyktig demokratisk samfund blir en mening som avviker fra den gjengse ikke undertrykt. Det er ikke tegn på noen svekkelse, det betyr tvert i mot en styrke. Men samfundstrukturens holdbarhet kan måles på hvor raskt noe nytt som ikke tjener sitt formål dør ut av seg selv og på hvor raskt noe nytt som tjener sitt formål gis lavelige vær.

Den underjordiske presse i et okkupert land har ikke som hovedoppgave å gi plass for denne drøftelse. Den må konsentrere seg om kampen mot okkupasjonsmakten, og da denne vil utnytte en hver uenighet mellom landets innbyggere, gjelder det å dempe motsetningene og streke under det som er felles for dem alle: motstandsviljen og inntrengeren. Men pressen vinner intet på å late som om faktiske motsetninger ikke eksisterer; da står den i fare for å utarte til en ensartet presse av typen Aftenposten - Fritt Folk og med samme popularitet og tiltro.

I denne sammenheng må enda et moment framheves. På det nåværende tidspunkt av krisen er Tysklands nederlag åpenbar for en hver og de nazistiske propagandatrommer larmer for de ve erer. Det hensyn at tyskerne søker å slå profitt på uoverensstemmelser mellom oss, kan derfor ikke lenger tillægges avgjørende vekt. Det er helt feilaktig å unnlate å si fra om forhold som en ikke kan akseptere.

Vi står enis med quislinger og tyskere. Vi har tillit til vår regjering og våre allierte når det gjelder dagen for vår befrielse og måten det skal skje på. Men det kan ikke nektes at det råder delte meninger om etterkrigs politikken, og vi gjorde vårt land og vårt folk en dårlig tjeneste om vi forespeilte en rosenrød framtidsvi og en stor og almen enighet. Allikevel tror vi ^{ikke} at motsetningene i vårt folk er større enn at de kan

overvinnnes med god vilje og innbyrdes forståelse mellom partene. Vi har kanskje lært noe om det i de årene som nå er gått, og vi håper alle at vi unngår en opprivende og bitter strid, men at vi tross alt som skiller kan samles om det store gjenopbyggingsarbeid som forestår. En fri usensurert presse som kjenner sin plikt og tør si sin mening er en av betingelsene for at dette ønske kan realiseres.

REDD FINNLAND, - BRENN FINNLAND.

Finlands tragiske skjebne har da ut av dag inn gjennom snart fire år vært utnyttet i nazi-propagandaen. - Hver dag har vi sett pompose opprop, - "Finlands kamp er vår kamp" - "Meld deg til skiløperbataljonen Norge" - "Redd Finland" - som ramme rundt dagens finske kommunike.

Det finske kommunike for 16. september 1944 sluttet med den tragiske bemerkning: "De tyske tropper har under tilbaketrekningen i tre tilfeller antendt og tilintetgjort finske landsbyer. De finske tropper i tilbaketrekning som rådet har fått ordre om med våpen i hånd å forhindre gjentagelser."

Dette er det første finske kommunike på tre år som ikke er offentliggjort i de "norske" aviser. - Det står heller ikke opprop om "Redd Finland" lenger.

Nei, i dag sparker den nazistiske hestehov gjennom fire års flortynn avispropaganda. - Finland er utbrukt, - Finland kan dø. De "norske" nazister aksepterer nok denne kuvendingen også. Skijegerbataljonen Norge tar del i tilbaketrekningen, - og brannene. "Redd Finland" er blitt til "Brenn Finland".

Og De "minister" Stang, var det ikke så at De skulle reise og stille Dem "skulder ved skulder med våre tapre finske brødre"? Glückliche Reise, - Broder Kain.

TRE INUFORBERTE MENN BESØKER KONGSBERG.

Kanonfabrikken ved Kongsberg våpenfabrikk har i den senere tid arbeidet for fullt for "Si Wehrmacht". Tyskernes interesse av driften ved denne fabrikk illustreres best ved det vakthold de hadde etablert. Dette bestod av:

9 uniformerte vakter fra Waffen S.S. Norge, på nazi-vis bevæpnet til tennene var konstant på poster rundt på området. 3 vakter fra Waffen S.S. patruljerte stadig området med politihunder. Til all overflodighet var der videre plassert et antall sivile vaktposter inne i bygning.

Inntil for en uke siden var det "die Wehrmacht" som hadde vaktholdet. Da overtok imidlertid en styrke av "norske" Waffen S.S. ved

overtagelsen holdt sjefen for denne styrke en arrogant liten tale som bl.a. hadde følgende kultiverte bemerkning som avslutning: "Vi overtar vaktholdet her etter våre tyske kamerater. Og jeg vil bare si at vi nok skal holde like god vakt som tyskerne. Så lenge vi står vakt rundt denne fabrikk skal ingen fordømt sabotør, som han så er Gud eller faen sjøll, komme inn her."

Natt til søndag 17/9. kom der åpenbart noen inn der. Kl. 2 denne natt lettet nemlig kanonfabrikken etter en eksplosjon som var så kraftig at hele Kongsberg by rystet. Kl. 2.10 og 2.30 fulgte to mindre eksplosjoner. Som følge av disse forsvandt et Beførs luftvern batteri og en 15 cm feltkanon sporløst.

Etter første eksplosjon ble de boldede norske Waffen S.S. menn samt den lokale tyske garnison grepet av villpanikk. De tilbrakte den følgende halvtime med å snuble rundt i mørket og skyte henholdsvis på hverandre og i luften. Kommandanten på Kongsberg slo øyeblikkelig fast at det dreiet seg om en invasjon.

Neste morgen ankom Gestapo iført sabotasje-eksperter. Etter en kort undersøkelse slo de fast at sabotørene hadde utført en utrolig jobb som ganske enkelt ikke lot seg gjøre. De slo også fast visse ting overfor vaktstyrken fra "norske" Waffen S.S.

Gestapo har for øyeblikket intet spor. De skjønner ikke hva som er skjedd, - bortsett fra at en hel kanonfabrikk er sporløst forsvunnet for dem. Vi kan hjelpe dem litt på vei. Jobben ble utført av tre menn i uniform. Norske Commandos.

Resultatet av sabotasjen var over all forventning. Kanonfabrikken er satt ut av spillet, i allfall for denne krigen. Et luftvern batteri Beførskanoner totalt ødelagt. En 15 cm feltkanon ødelagt. Det er med stolthet vi noterer hjemmefrontens kommunike for 17/9. 44: "En kanonfabrikk totalt ødelagt" Vel blåst.

N O R G E S N Y T T.

500 politiske fanger fra Falstad, som var stuert sammen i 17 godsvogner med låste dører, ankom til Oslo fredag. Er det en ny slavetransport a la Westfalen som forestår.

Norske kvinner gift med tyskere og tyske kvinner gift med nordmenn var innkalt til de tyske myndigheter torsdag.

N Y H E T E N E S Ø N D A G.

Vestfronten. Den nederlandske by Arnhem er sentrum for hele verdens oppmerksomhet. Med spenning avventer man utfallet av de kamper som raser rundt byen. Den allierte overkommando har gjort et dristig trekk, og forsøker med et slag å sette hele det tyske forsvarssystem i V ut av spill. Lykkes det ikke den britiske 2. arme å oppnå kontakt med de luftlandsatte tropper ved Arnhem, kan dette forlenge krigen, men oppnås det kontakt, og de allierte besetter høyde ragnene ved Arnhem, er Siegfriedlinjen utflankert og veien til Ruhr, Tysklands hjerte, og til Berlin

ligger åpen for de allierte. De siste meldinger går ut på at kriterias 2. arme har skaffet seg viktige stillinger på sydbredden av Lek i kampene for å slutte opp om hovedstyrkene av de luftbårne tropper ved Arnhem. Britiske tropper står klar til å sette over Lek, for å fortsette framrykningen mot Arnhem. Den allierte korridor som går nordover gjennom Nederland forbi Eindhoven, Nijmegen og til Lek utvides stadig, og er nesten 30 km bred ved Eindhoven. Et tysk forsøk på å bryte gjennom mellom Eindhoven og Nijmegen skar den britiske tilførselslinje over på et punkt i går, men tyskerne ble drevet tilbake og korridoren er gjenopprettet. Styrkene ved Arnhem fikk lørdag store forsterkninger gjennom luften fra omtrent 1.500 fly. De nye flybårne tropper har flere steder fått kontakt med hovedstyrkene. Tyskerne går til angrep på nordbredden av Lek med elitedivisjoner, som er kastet inn i kampen etter direkte ordre fra Hitler. En korrespondent skriver fra Arnhem: Jeg hører B.B.C. sier vi er hårdt presset. Det er kanskje riktig, men vi presser tyskerne hårdt også. Våre soldater er nettop kommet tilbake fra et angrep på en tysk stilling. De knuste radioanlegget og kom tilbake med et bilde av Hitler.

Flyangrep. Meget store styrker britiske bombefly angrep Tyskland søndag. Neuss noen få km S for Düsseldorf, og Münster samt Bochum ble angrepet. Tunge bombefly fra Middelhavet angrep industrimål i Südetenland, jernbanetokter i Østerrike og bruer i NO-Italia.

Østfronten. Lørdag ble det meldt at russerne hadde inntatt Estlands hovedstad Tallinn og dermed hadde sikret seg en flåtebasis 200 km V for Kronstadt. Søndag ble det meldt at den røde hær hadde erobret Pernau ved Rigabukten, og derved avskåret tyskernes armegruppe Nord i to. Russerne har gjenopptatt offensiven i retning mot Riga nedover Dvina. Det viktige jernbaneknutepunkt Valmieri er inntatt. De heftige kamper i Varsjava fortsetter, og russerne har satt over Reichsels vestbred hvor de har oppnådd kontakt med de polske styrker i byen. Lenger S har russerne nådd den ungarske grense på bred front. Sammen med romenske tropper skal de være gått over grensen.

Italia. Styrker fra 5. arme utnytter gjennombruddet i Goetherlinjen, og tyskerne er nå drevet ut av de fleste av sine stillinger. Futa-passet er inntatt, og styrkene rykker fram mot Bologna. På Adriateravsnittet rykker de allierte videre fram etter inntagelsen av Rimini, og står 7 km N for byen.

Sverige. De svenske territorialfarvann og havnene i Østersjøen er stengt for utenlandske skip fra 27. september. Dette vil si det samme som at den tyske malmtransport i Østersjøen stanses.

Finnland. Finske styrker har gått til aksjon mot tyskerne i Midt-Finnland. Byen Suomisalmi er delvis i finnes hender. Tyskerne foretar ødeleggelser etterhvert som de trekker seg tilbake, og de har arrestert finske embetsmenn.

Danmark. Representanter for de fem ledende danske partier har protestert mot deportasjonen av polit